

Maig de 2005

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

—
Joaquim Nadal

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement*

Joaquim Nadal

Resum

El Penedès s'enfronta al problema d'ordenar el territori i controlar el creixement demogràfic. Joaquim Nadal planteja aquesta qüestió amb una aproximació general catalana i, fins i tot, mundial.

Per aconseguir l'equilibri territorial, el Programa de Planejament Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques estudia la compatibilitat dels sectors de la indústria i l'agricultura amb el creixement urbà. Els criteris generals del programa es basen en la protecció de la diversitat territorial, del paisatge i dels espais naturals agraris, forestals i no urbanitzables.

Per a la gestió del territori, també cal tenir en compte valors urbans acumulats en el temps –com l'afavoriment de la cohesió social en el territori per evitar-ne la fragmentació–, el fet que cada territori és únic i finit, i l'ordenació pensada per al present i el futur.

Alguns dels problemes actuals de Catalunya són la manca de política industrial –situació que dificulta l'establiment d'un punt d'equilibri satisfactori per a tothom pel que fa a les infraestructures, als usos del sòl i a la necessitat de creixement– i l'augment immoderat i incontrolat d'ús extensiu del sòl per a segones residències.

Paraules clau

Penedès, Programa de planejament territorial, indústria, agricultura, creixement demogràfic

Primer de tot, voldria agrair a Tribuna Oberta Vilafranca que m'hagi convidat. Estic molt content de ser aquí, en una ciutat, en un context, en una comarca que expressen d'una forma molt viva, molt evident i gairebé molt òbvia alguna de les coses de les quals avui m'agradaria parlar. Tot i això, temo que el títol que vaig triar hagi aixecat més expectatives de les que jo sóc capaç de satisfer, perquè sóc conscient que, posant aquest títol, situava el tema en el punt central de les qüestions vives i vigents del debat polític, social i econòmic de la vostra comarca –i en molt bona mesura de tot Catalunya–; però també sóc molt conscient en el detall, en l'aproximació *micro*. El meu distanciament de la realitat, tan ben coneguda per vosaltres, no em permet un coneixement tan aprofundit com el vostre, de manera que avançarem pel camí dels criteris generals, de les idees bàsiques, de les propostes polítiques i després, en el debat, podrem aprofundir una mica més en aquelles qüestions més concretes, les més punyents; qui vulgui preguntar ho podrà fer i jo contestaré tan bé com sàpiga i fins allà on sàpi-

ga, amb el benentès que, naturalment, puc no saber alguna de les qüestions que se'm plantegin.

La situació demogràfica catalana i mundial en relació amb el territori

El president Maragall, en el debat de política general, va plantejar, no tant en el terreny simbòlic com simplement en el de les dades òbvies –tot i que no ens ho semblen tant–, un canvi d'escala i de temps que ell situava amb aquesta expressió tan vella i tan nova alhora: «Som set milions. Ja no som sis milions, som set milions». I aquesta és una bona aproximació al tema que jo volia abordar avui: situar aquests set milions amb relació a les dades que han aparegut en els mitjans de comunicació aquests darrers dies i que són una interpel·lació de caràcter molt més general i que afecten el conjunt de la humanitat.

* Conferència organitzada per Tribuna Oberta Vilafranca, que va tenir lloc el 4 de novembre de 2004 a l'Hotel Domo de Vilafranca del Penedès.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

En el planeta no trigarem gaire a ser deu mil milions i, a Catalunya, ja no en som sis, sinó set. Una dada molt significativa que avanço és que en aquests moments el Departament de Salut té expedides 7.250.000 targetes sanitàries. Per tant, potser hi ha, ras i curt, set milions de censats, però ja som quasi 7.300.000 usuaris del servei universal de salut pública en aquest país, per voluntat de tots nosaltres. És una dada essencial per abordar en el context planetari la qüestió d'avui pel que fa als usos del territori, al creixement, etc. i després aterrar en l'àmbit del Penedès i en l'àmbit de Catalunya.

El fet és aquest: la humanitat en el seu conjunt ha creat unes expectatives, uns estàndards, uns controls pel que fa a la salut pública que ens porten cap al creixement demogràfic continuat i imparabile de tal manera que aquest món és cada vegada més ple i al mateix temps més petit; les distàncies s'han fet curtes perquè ens comuniquem en temps real i perquè podem volar amb avió a una velocitat que ens permet anar d'aquí a allà a unes grans distàncies amb molt poc temps i el canvi d'escala és una evidència. Si en el passat, històricament, la demografia tenia oscil·lacions de pujades i baixades en forma de dent de serra, i fa gairebé dos-cents o dos-cents cinquanta anys que el creixement demogràfic és continuat i sostingut, les preguntes «i com hi cabrem?, hi cabrem tots?, hi hem de cabre, no?» són pertinents. La qüestió és que tots som iguals als ulls del món i, per tant, tots som iguals en drets i deures. El conjunt de la humanitat ha de proveir aquells mitjans i la forma d'administrar allò que tenim –que és finit i no és infinit– de tal manera que es renovi i serveixi per alimentar en un sentit ampli el conjunt de la humanitat, que creix d'una forma imparabile. Per alimentar en un sentit físic, elemental, primari, però al mateix temps per crear convivència, generar cohesió social, fer possible que el món sigui un món en pau, no un món en conflicte, i que el conjunt d'interessos de valors, de poder, de forces contràries sigui administrat de tal manera que aquest món pugui continuar, que el puguem transmetre a les futures generacions i que sigui sostenible, en el millor sentit de l'expressió, que vol dir que es pugui reproduir i s'ho pugui o ens ho puguem pagar.

Aquest és el marc general i molt ampli, però no pas irrellevant, on situem el gran debat territorial sobre el creixement a Catalunya. La gran qüestió és «on viu la gent, com hi viu, de què hi viu i com s'hi mou?» i, naturalment, de la mateixa manera que ens ho formulem com una pregunta de present, formulem-ho també com una pregunta de futur «com hi viuran, de què hi viuran, com s'hi mouran?». Els que ja hi som i els que vindran, que en seran inevitablement més. I, per tant, territori, població i creixement són dades d'un mateix problema. El fet que les dades objectives d'un problema estiguin damunt d'una taula no vol pas dir que el problema sigui irresoluble, tots els problemes quan s'hi troba el desllorigador, matemàtics o no, tenen finalment una solució. La qüestió és «serem capaços de trobar la cohesió justa que administri justament el territori, la població i el creixement?». Sobre això, hi caben totes les preguntes, tots els interrogants, tots els dubtes i, al mateix temps, algunes intuïcions, algun diagnòstic i la possibilitat d'algunes solucions; però és veritat que la primera pregunta i la més elemental, la del tot i res és «hem de créixer?», però immediatament n'hi ha una de segona «podem no créixer?; si creix inevitablement la demo-

grafia, ens podem plantejar un model econòmic i social basat no en el creixement zero sinó en el no-creixement?». Bé, probablement no. Hem de créixer. Què vol dir que hem de créixer? Vol dir que hem de crear riquesa i hem de crear ocupació amb cohesió social per fer que el major nombre de gent que viurà a Catalunya o en el món hi pugui viure i guanyar-se la vida raonablement, sense generar tensions irreversibles que podrien ser de conseqüències fatals per al conjunt de la humanitat –si ho plantegem en la dimensió planetària– però que també poden ser destructives en l'àmbit estrictament català.

L'ordenació territorial

Segueixo en el terreny de les grans formulacions generals per avançar cap al coneixement de quines són les línies polítiques que el govern de Catalunya ha enfocat per intentar regular, ordenar, equilibrar el model de creixement demogràfic i l'ordenació territorial com a marc en el qual es produeix el creixement demogràfic.

El territori és una primera dada, una dada objectiva, una obvietat física, gairebé. La gent es mou, s'organitza i treballa en el territori; i el territori és aquest i no un altre, és el que és, diferent dels altres. Per exemple, sovint se'ns interpel·la amb preguntes com «i per què no feu com els aragonesos amb la plataforma logística de Saragossa?». Doncs perquè la dada objectiva del territori diu que el nostre territori, que és el que és, no és igual, ni comparable, ni té el mateix preu, ni té el mateix valor d'ús i de canvi que el sòl que ha utilitzat la Comunitat d'Aragó per construir la plataforma logística al voltant de Saragossa. Per tant, en els mateixos termes, aquesta és una fórmula que per a Catalunya no funciona i, per tant, potser la gran plataforma logística de Catalunya ha de ser a Saragossa. Per això té tot el sentit del món, sobretot econòmic però evidentment territorial, una ampliació de l'òptica i de l'escala quan el president Maragall diu: «No, no, si no es tracta d'una construcció política artificiosa per fer no se sap ben bé què, que fa por a no se sap ben bé a qui». L'Euroregió és això, és la logística dels uns en relació amb els altres, l'economia dels uns en relació amb els altres, el mercat dels uns en relació amb els altres, amb els que estem més a prop. Els que estem en un punt de contacte físic i, naturalment, també cultural, que ens diu que tenim coses en comú respecte a les quals ens podem organitzar d'una forma raonablement conjunta. Pel que fa al territori i el sòl com a bé finit i la possibilitat de desplegar-hi tota mena d'activitats, cal que tots plegats siguem capaços de tractar-los amb seny, ordre, equilibri i voluntat de fer que sigui bo per ara, per demà, per demà passat i per les generacions futures.

Els sectors de la indústria i de l'agricultura com a enriquidors de Catalunya

Aquesta és la clau del que estem parlant. Al conflicte vinya o indústria, ja hi arribarem al final de tot, però apuntaria la qüestió dient

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

que no hauria de ser un conflicte d'enfrontament radical entre dos factors. O és que no hi ha un component industrial en el sector vitivinícola? Un component de transformació, de producció, de comercialització, d'exportació. Ara bé, és evident que aquí, en el conjunt del Penedès i l'Alt Penedès, s'hi reproduceix en intensitat màxima un problema vigent avui en la societat catalana, l'expressió també màxima dels dos sectors més dinàmics de l'economia catalana en el segle XIX que van fer rica Catalunya, sent pobra per naturalesa.

Què vol dir Catalunya pobra per naturalesa? Vol dir que Catalunya no és rica en recursos naturals; les mines són de molt poc valor i de molt poca capacitat d'explotació des dels temps de Roma fins ara. Per tant, Catalunya es fa successivament rica i complementàriament rica; primer, al segle VIII, amb els vins, aiguardents i la seva exportació i després, amb la indústria tèxtil. Per tant, els sectors de la indústria i l'agricultura –*agroindústria* per no crear una contradicció en els seus propis termes en sentit absolut–, de manera complementària, successiva i acumulativa, en l'acumulació de capital d'un sector respecte de l'altre, van generar una dinàmica i una classe social emprenedora que va donar lloc a la transformació de la societat catalana. Una societat per naturalesa pobra va esdevenir una societat rica; no per definició, perquè no és veritat: ningú no s'ha fet ric per ciència infusa, sinó que amb l'esforç de tothom, treballadors i emprenedors, aquest país s'ha fet ric. Més ric que els altres pobles d'Espanya, per dir-ho d'una altra manera. Ha crescut més, ha crescut abans, ha crescut d'una manera diferent i, per tant, ha sigut motor de si mateix com a país i del conjunt de l'economia espanyola.

Ara, al segle XXI, el punt d'encaix entre aquests dos sectors és una qüestió de la màxima importància. Però no només és l'encaix entre l'agricultura i la indústria, entre els polígons i les grans explotacions agràries, entre un determinat tipus de ramaderia i la indústria; és l'encaix d'aquests dos sectors amb el creixement dels assentaments humans i urbans de la xarxa de pobles i ciutats que és Catalunya.

Programa de planejament territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Aquests tres grans ingredients –el creixement demogràfic, l'ordenació territorial i els sectors d'indústria i d'agricultura– són els que aborda el Programa de planejament territorial que el Departament de Política Territorial i Obres Públiques està endegant. A través dels set plans territorials parcials, el Programa vol tornar a una revisió més efectiva i operativa, no merament simbòlica ni acadèmica, del Pla territorial general de Catalunya per marcar unes pautes, per generar unes directrius, per marcar uns conceptes bàsics que facin compatibles aquestes tres dades bàsiques del problema, que té una cohesió possible per solucionar-ho, però que hem de construir entre tots. Població, on viu la gent i, per tant, com creixen els pobles i les ciutats. I en el territori, la compatibilitat entre dos sectors productius, primari i secundari, i tot allò que representa

un terciari potentíssim, que s'està colant per totes les esclotxes del món de l'activitat econòmica i que està generant uns canvis molt radicals en els conceptes clàssics que diferenciaven els diversos sectors econòmics.

Criteris generals

Estem en un món molt diferent, molt nou, molt canviant, que va molt ràpid, que no atrapem. Ell ens atrapa constantment a nosaltres i l'hem d'abordar amb una certa valentia i amb una certa capacitat d'anticipació.

Aquesta situació s'aborda amb criteris de caràcter general, aplicats a tot arreu –tot i que també s'estan elaborant els plans territorials parcials del Programa de planejament territorial que el Govern de Catalunya ha encarregat. Els criteris generals són els següents:

En primer lloc, entendre que hi ha una matriu física, biofísica, un marc, un gran contenidor: el territori, que en la seva diversitat és l'expressió d'un procés, d'una evolució històrica que hem fet entre tots i que és un valor a protegir i a impulsar. La diversitat territorial en el marc de la matriu biofísica, que és l'espai en el qual ens movem, és un valor.

En segon lloc, considerar que els espais naturals agraris, forestals i no urbanitzables són un component essencial de l'ordenació del territori. Si primer anéssim del negatiu al positiu d'una fotografia, i el positiu final fos territori, paisatge i població, i després traguéssim de la fotografia la població, la primera gran taca és avui, per administrar-nos el present i administrar-nos el futur, què és allò que volem, com una foto fixa, que no es toqui, que no es malmeti, que sigui un valor? Els espais naturals protegits, sense dubte, però els sòls agrícoles i forestals catalogats i conceptuats com a tal i, en aquest sentit, exclosos de qualsevol procés en un sentit contrari. Després la seva gestió té problemes concrets d'una altíssima conflictivitat. Per exemple, la protecció de 500 metres de la ratlla de la costa en el Pla director urbanístic del sistema costaner planteja problemes amb el sector primari, però no per l'afectació a l'activitat agrícola, sinó pel condicionament patrimonial que aquesta afectació representa en relació amb expectatives no agràries d'aquests sòls. Per tant, és una gestió complexa que comporta contradiccions en tots els àmbits i que només una gestió subtil, sensible, intel·ligent pot donar peu a una solució adequada del conjunt del problema.

Per tant, una primera gran taca; què és allò que volem com a marc on situar-hi tota la resta, el canemàs que ens permeti viure ara i en el futur amb una massa forestal, amb uns espais protegits, amb uns sistemes fluvials, amb uns sòls agraris, amb uns sòls forestals que siguin objecte de protecció, de preservació i de polítiques específiques per al seu manteniment, promoció i impuls.

En tercer lloc, i en relació amb l'anterior, tractar el paisatge com a valor social i actiu econòmic del territori, i no com a tema menor. El paisatge en el seu conjunt, el paisatge urbà, el paisatge humà i el paisatge natural són valors patrimonials del compte de resultats d'aquesta gran societat anònima que és Catalunya.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Parlant de comptes de resultats d'una societat, si això és així, el paisatge és un actiu a comptabilitzar en el compte de resultats i, com a tal, necessita tot allò que necessiten els actius per situar-se en el conjunt del compte de resultats perquè els números quadrin.

El sòl és finit i no és infinit. Com que el sòl és finit i hem consumit més sòl en els últims trenta anys que en els tres mil cinc-cents anteriors, ens ho hem de repensar. N'hem de consumir menys, millor i de tal manera que ningú no pugui arribar a pensar-se que el territori és com un pernil que no s'acaba mai; vinga llescar i llescar i no s'acaba mai. Però a tot pernil li correspon el seu os i, per tant, en el pernil del territori, si vas llescant, també acabes punxant os. De manera que si ho enfoquem a base de simplement anar llescant no és una política adequada i, en conseqüència, el criteri general d'haver de moderar el consum de sòl és un criteri també d'extraordinària importància.

Cohesió social i barreja cultural

És imprescindible i d'una extraordinària rellevància, en el context social i demogràfic en el qual vivim, afavorir la cohesió social en el territori i evitar la segregació. Com més segreguem, dispersem i especialitzem, més riscos situem sobre el mapa. Com més compactem i barregem, menys riscos o més capacitat de cohesió i regeneració social situem sobre el mapa. Si volem ho expressem en uns altres termes: el fet que, en alguns barris, només hi acabin anant a viure un determinat tipus de gent perquè el preu de l'habitatge és un preu selectivament favorable a la concentració d'un tipus de gent és la condició perquè, si es produeix un fenomen de gueto, el gueto es perpetui. Cauen els preus, es reproduïx el cicle d'un particular tipus de població i es produeix l'antítesi de la condició de poble de barreja que hem sigut sempre històricament per definició.

Aquí darrere hi ha un debat polític, que no és ara el moment de plantejar, però no es tracta de cap de les maneres de mestissatge sí o mestissatge no. Simplement, Catalunya ha estat en tota la seva història un poble fet de barreges successives, d'invasions continuades, pacífiques o no; per exemple, els francesos venien a cobrir el buit demogràfic del segle perquè els masos rònecs ens havien deixat quatre gats en aquest país i sols no ens en sortíem.

Catalunya és un país de barreja i ho ha estat sempre, però amb capacitat d'integració i d'acollida prou potent i eficaç com perquè quedi clar que en la barreja no hi hem de situar un valor en si, sinó que la diversitat per ella mateixa porta a ser un valor de cohesió social si crea i dona a tothom les oportunitats socials i econòmiques per viure, per sobreviure i per viure bé –que és un objectiu raonable de les persones que han vingut al món– i, si és possible, per ser feliços, encara que només sigui per ser feliços a glops, que és l'única manera de ser feliç en aquest món, suposo jo.

El patrimoni urbanístic, allò ja urbanitzat, té també, com el paisatge, un valor patrimonial que vertebrava el territori i és fruit de la sedimentació cultural de segles. Per tant, si els creixements distorsionen aquest teixit, posen en perill els valors urbans i humans que conté. Pot un poble de cent habitants tenir un polígon de quatre-centes

cases? S'ha acabat el poble com a poble perquè són molts més els nous que els de sempre. S'ha perdut el sentit de poble, de plaça de poble, d'església, d'oficina de correus, de rector de la parròquia i d'alcalde i hem anat a una altra cosa –que si és en creixement dispers, encara és molt més complicada perquè costa molts diners de mantenir i és molt difícil d'aguantar. De manera que els valors urbans sedimentats i acumulats en el temps, ben administrats, creixent bé, són un altre element a tenir en compte per vertebrar el territori. Això obliga necessàriament a una política d'habitatge eficaç pel que fa als sectors d'una demanda avui no satisfeta pel mercat. Hi ha tota una franja de gent que, per una banda, no s'ho pot permetre i, per altra, està urbanísticament integrada, és a dir, afavoreix aquella cohesió social que la barreja converteix en un valor. Això vol dir també que, en els assentaments humans, les activitats –terciàries o no– i la residència han de donar peu a una convivència raonable i han de permetre implantacions industrials i/o terciàries racionals en el territori i en relació amb la mobilitat, dimensionades en escales accessibles i en el lloc on toca i es necessita.

Manca de política industrial a Catalunya

És molt fàcil de dir i molt difícil de fer, però Catalunya ha estat un país que, tot i haver tingut una gran tradició industrial, com que fa massa anys que no té política industrial, ha vist créixer incontinentment polígons industrials, pseudoindustrials, poble a poble, d'una dimensió, d'una escala, d'uns serveis segurament no adequats a la indústria com a tal. De tal forma que, d'una banda, els millors sòls han de ser aquells que primer són objecte de cobejança per determinats creixements industrials i, de l'altra, en el rosari de polígons industrials que cada municipi s'ha fet o que l'Incasol els hi ha fet, n'hi ha com a mínim un trenta per cent que estan mig buits i no han trobat resposta adequada a una oferta que no estava dimensionada per la demanda real d'aquell municipi. A més a més, qualsevol nova indústria de dimensions competitives que es vulgui implantar de bell nou a Catalunya no té un pam de sòl industrial adequat, competitiu i a bon preu, de tal manera que van a vendre qualsevol projecte industrial nou que es considera de valor a qualsevol administració amb una finca rústica sota el braç; «Tinc una finca de 100 hectàrees, me la podrieu requalificar perquè crearé dos-cents llocs de treball, generaré molta ocupació, riquesa, faré una indústria molt competitiva...» això és moneda corrent. Potser un dia les polítiques s'hauran d'adequar a les necessitats objectives i, en comptes de la gran esquitxada, haurem de ser capaços de compactar, concentrar, ordenar i fer una política de sòl industrial adequada i de preus de sòls industrials; si és possible, de tal manera que l'expectativa immediata d'aquella implantació no sigui ja de cop, incorporant al compte de resultats d'aquella empresa el valor patrimonial, el terreny requalificat immediatament amb les perspectives presents i futures. Malgrat tot, és indiscutible que, si hem de créixer, hem de créixer bé, hem d'alimentar els set milions i mig que som, serem i els que serem de més. Aquest país no pot aturar el procés de creixement industrial que espontàniament el teixit emprenedor d'aquest país demana.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Ara, avui, els emprenedors tenen raó. Diuen «jo no trobo prou resposta en l'administració que em faciliti les coses. Són massa papers, massa tràmits, massa condicions...» i tenen raó; però, al mateix temps, és indiscutible que en les esclatxes de no haver-hi trobat solució hi ha hagut alguns dels pecats en els quals trobem la penitència de no tenir encara, avui per avui, la solució d'aquest problema de compatibilitat entre els valors patrimonials, paisatgístics, territorials, demogràfics, de cohesió social i la necessitat de creixement i de les implantacions industrials. On diu que les implantacions industrials necessiten situar-se en els millors sòls de cada comarca? I si resultés que la seva capacitat de creació de riquesa és molt més valuosa en els pitjors sòls?

Forço l'argument perquè ens entenguem respecte a una qüestió en la qual els sectors més radicalment sensibles al principi de la sostenibilitat diran «el possibilisme d'aquest govern és entregar-se a la delimitació del territori» i els sectors més radicalment emprenedors diran «no ens deixen fer res, no podem créixer». I, al mig, jo em trobo com en un gran entrepà enganxat pels dos costats, però potser aquesta és la gràcia. A mi, què em diverteix de la feina que estic fent i de la vida política en la qual m'estic movent? Justament això. Si fos fàcil, quina gràcia tindria? La gràcia és segurament fer fàcil allò que és objectivament difícil d'entrada. Per tant, de moment, jo m'ho passo bé intentant trobar un punt d'equilibri pel que fa a les infraestructures, els usos del sòl, la necessitat de creixement, un punt just impossible en el qual tothom estigui content. Jo ja sé que és impossible; per això sé que, com que no faré mai content del tot a ningú, tinc totes les de perdre; o, a la inversa, potser el país té totes les de guanyar; però això ja ho jutjarà la història, no ho puc jutjar jo ni ho podem jutjar nosaltres en el moment present.

Segona residència

Avanço en les línies i criteris del Programa de planejament territorial per assenyalar que, naturalment, la proliferació i l'orientació en l'espai on s'ha situat la segona residència ha creat alguns dels desajustos principals que viu aquest país. Perquè s'entengui bé, hi ha qui diu que la segona residència és dolenta *per se*. Doncs bé, que qualsevol de vosaltres vagi a Palamós, Vilanova, Sitges, Calafell o Torredembarra, per exemple, i que preguntis a la carnisseria, la fleca o la farmàcia si la segona residència d'un país petit que té un cap gros, una capital i un territori és dolenta *per se*.

El que segurament és dolent és el conjunt d'urbanitzacions de caràcter il·legal que encara no tenim plenament absorbides, assumides i legalitzades amb els seus serveis; és dolent *per se* que ara continuï un model de creixement immoderat i incontingut d'ús extensiu del sòl amb cases aparellades, com a segones residències, fins a l'infinit perquè no hi ha infinit. Però no és veritat que la segona residència sigui dolenta per la seva pròpia naturalesa; hem creat cohesió i ens hem fet més rics com a país també gràcies a les segones residències. Ara bé, l'administració d'aquest fenomen es fa complicada perquè el fenomen està pervertit.

Planificació territorial i protecció del paisatge

El creixement urbà ha d'afavorir i ha de potenciar una estructura del territori en xarxa, una estructura nodal. Són els nodes els que han de créixer i no totes les peces que uneixen els nodes. Si creix tot, no creix bé. La mobilitat és un dret, no és una obligació. S'ha de facilitar el transport públic mitjançant la polarització i la compactació del sistema d'assentaments humans i/o industrials.

S'ha d'atendre especialment i prioritàriament, d'una banda, aquella vialitat que estructura territorialment el país a l'entorn dels desenvolupaments urbans, dels espais del transport i de la logística i totes les infraestructures; de l'altra, la potenciació del ferrocarril com a alternativa a la possibilitat no real d'un creixement indefinit de les infraestructures viàries, que s'ha d'integrar en la lògica de la matriu territorial i biofísica que dèiem al principi que era un valor a tenir en compte.

Aquest és el difícil equilibri, marc i model que pretén dibuixar el Programa de planejament territorial per abordar el conjunt de problemes concrets que vosaltres viviu aquí amb una especial intensitat i radicalitat, però que no és exclusiu del Penedès sinó que és un problema, en grau divers, de tot Catalunya.

Insisteixo, la visió del paisatge és l'expressió física d'una realitat potent, històricament acumulada amb valors en tots els sectors, que ara té tots els riscos d'una possible crisi si entra en desequilibri. El joc, la gràcia és trobar el punt d'equilibri. Hem de mantenir i protegir el paisatge de l'Alt Penedès, hi ha d'haver, sens dubte, una carta del paisatge i una llei del paisatge que el protegeixi. Certament, hem de protegir, impulsar, considerar un valor de passat, de present i de futur tot el que gira al voltant de la vinya; i ara més que mai perquè hem estat capaços de superar un petit entrebanc que feia que els vins catalans –amb alguna excepció notable–, en relació amb altres vins d'altres regions espanyoles, no fossin del tot competitiu o només ho fossin en determinats mercats exteriors, però que no tinguessin una força en el mercat i un preu que han tingut fins ara alguns vins francesos.

Cal afavorir i impulsar la continuïtat dels sectors productius i de transformació que representen un teixit industrial bàsic per a l'economia d'aquest país. És compatible? Sí que ho és. És radicalment incompatible? No ho és i, si ho féssim radicalment incompatible, probablement estariem entrant en l'abisme de la màxima insostenibilitat, que és el que precisament no volem de cap manera.

Torn de paraules

Preguntes

Gregori Ferrer (Gerent d'Orbis Habitat)

Primer de tot, voldria agrair al senyor Nadal que hagi vingut. Estem d'acord en el fet que s'ha de preservar l'entorn paisatgístic i que s'han de crear llocs de treball. M'agradaria saber quines són les previsions de la Generalitat en aquest aspecte perquè suposo

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

que hi ha d'haver una mena de planificació global, no només al Penedès sinó a tot Catalunya. Hi haurà zones que en sortiran beneficiades vers altres que en resultaran perjudicades, però tots necessitem saber unes regles del joc, si hi haurà gran empresa, si hi haurà petita empresa, si hi haurà cap tipus d'empresa. Sobretot, considero que fent-ho a nivell global, si es paralitza tota mena de procés urbanístic, es genera una especulació que l'únic que fa és augmentar els costos del sòl, que el producte final sigui tan car i que el que nosaltres volem –que és que es generin llocs de treball– tampoc no pugui fer-se efectiu perquè el sòl final és caríssim.

Tal com hi ha al Penedès la previsió de fer un Pla Rector, m'agradaria saber si la Generalitat té la intenció de treballar en l'àmbit global, com s'ha fet en zones com Frankfurt de manera supra-territorial, on han dit als d'un sector «miri, doncs, vostè només logística, malgrat que no li agradi, i vostè només farà investigació».

Roberto Labandera (Diputat al Parlament de Catalunya)

Honorable Conseller, la meua pregunta no consumirà ni el minut. Jo crec que el tema que vostè ha plantejat en relació amb l'ús del sòl de polígons industrials va vinculat a un tema que jo sé que és matèria de preocupació en el sector empresarial i en el sector industrial de la nostra comarca: la qualitat dels serveis. La qualitat dels serveis i la qualitat d'aquests polígons segurament hauria de ser matèria de tanta preocupació com la que tenim i que ja hem manifestat, la de la conservació del paisatge, que vostè també ha esmentat amb els instruments que ha plantejat en aquest tema. En tot cas, en la seva competència no hi ha el tema dels serveis a les empreses, però sí que hi ha el tema fonamental de com regular, des del planejament urbanístic, les dimensions ideals o necessàries perquè no tinguem aquesta escampada de polígons que vostè ha esmentat –i que tots comprem i sobre això estem d'acord majoritàriament– per tal de solucionar aquest dèficit de serveis, aquesta categoria de viabilitat als polígons de serveis. I no només de serveis, també de logística que ja tenim a la comarca i que en tot cas és un tema que és la realitat d'avui i que hem d'afrontar.

Francesc Rica (Representant d'UGT Anoia i Garraf)

El que volia comentar al conseller és, en primer lloc, que a la comarca de l'Alt Penedès tenim un dels polígons pitjor comunicat de tot Catalunya, poc comunicat en relació al transport públic –i com a sindicalista em preocupa molt la sensibilitat per als polígons.

En segon lloc, en matèria d'habitatge i per no allargar-me gaire, jo no sóc ningú per aconsellar al president de la Generalitat com organitzar el seu govern. Però, no seria més lògic que la conselleria que vostè porta s'ocupés també del tema de l'habitatge com a possible reequilibri del sòl en tot el territori? I com que aquí hi ha més alcaldes, aprofito per dir que estem a disposició de fer l'habitatge protegit, tal com ha fet l'Ajuntament de Vilafranca, a tot el territori.

En tercer lloc, m'agradaria saber quan arribarà el tren a Vilafranca des de Vilanova per fer aquesta segona corona, atès que

a Catalunya tenim un plantejament ferroviari de fa més de dos segles i pràcticament no ha canviat, tret d'algun desdoblament de vies o millores tècniques.

Penso que, quan es parla de la indústria competitiva a l'Alt Penedès, no sento parlar dels peatges i això també perjudica la competitivitat d'aquesta comarca vers altres territoris que estan equidistants de la ciutat de Barcelona i que perjudiquen les empreses d'aquí.

En el tema de la comunicació intercomarcal (ja que a mi em toca bellugar-me per l'Eix Diagonal), els joves de l'Alt Penedès tenen grans dificultats –i això potser no agradarà a la gent de la UOC– per anar a estudiar al Garraf, a l'Escola Universitària Politècnica, ni cap a l'Anoia, atès el transport públic que hi ha. Perquè els joves d'aquesta comarca puguin estudiar, l'única bona via que hi ha és per anar a Barcelona i no pas cap als dos centres formatius de mitjà i alt nivell que tenim a les dues comarques veïnes.

Josep Colomé (Regidor de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès)

En sintonia amb el que vostè ha comentat de la importància de les estructures en xarxa i de la mobilitat, aquí a Vilafranca estem contents i defensem un transport sostenible i a partir d'aquí ens decantem també cap a l'estació de trens regionals.

Per aquest binomi entre indústria i territori, ens agradaria saber quina és la seva opinió sobre el tren orbital que ens comunicaria amb el segon cinturó, tal com fa un moment expressava el senyor Francesc Rica.

Gabriel Ferraté (Rector de la Universitat Oberta de Catalunya)

Voldria fer un aclariment que escoltant-lo m'ha suggerit: no voldria estar en la seva pell, en una tasca politicogestora complexa que ha de fer compatibles moltes coses difícils, com el progrés i la sostenibilitat. Primer pensava «el conseller no ha parlat de la sostenibilitat» i finalment ha sortit el concepte i el mot, per tant, ja he quedat tranquil i més plenament conscient. Amb això, fer possible una bona vida per a nosaltres i la dels nostres néts, perquè no hem de pensar només en nosaltres, sinó en els fills dels fills dels fills que també han de voler viure en un territori, hem de pensar en el present i en el futur, en el desafiament econòmic, social, polític i de recursos energètics de tota mena, que és una tasca complexa. El que sí que demano és molta inspiració i jo, com a responsable, més o menys, per encàrrec del Govern del tema de la sostenibilitat, estic molt preocupat per aquests dos temes i m'agrada en tot cas que els que ens manen també ho estiguin.

Josep Marrugat (Representant comarcal d'Unió de Pagesos)

Les qüestions són molt diverses i necessitaríem molt més temps, però en tot cas voldria considerar tres o quatre conceptes que són

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

claus per al planejament territorial. Primerament, hi ha molta responsabilitat de planejament en els ajuntaments. Hi ha ajuntaments que fan moltes barrabassades; entenem com a barrabassades uns polígons industrials immensos per a la capacitat del municipi o unes distorsions en habitatges amb creixements desorbitats i que potser caldria canviar ja.

Avui estem parlant del Pla director, però ja fa anys que n'estem parlant i no s'acaba, i ara no hi ha infraestructures que hi surtin, i ara ens posaran una estació de trens regionals que també podrà distorsionar una mica més el que és això.

Després voldria fer un comentari sobre la distorsió que patim els pagesos, els que tenim una activitat en el territori que, és clar, és molt minsa econòmicament, però el sòl és molt car i aleshores hi ha una distorsió immobiliària molt important; és a dir, el tema d'accessos a la propietat, el preu de la terra és molt elevat i això ens beneficia en alguns casos i ens perjudica en altres i evidentment corren opcions de compra «jo t'ho compro, cent milions d'hectàrees, però en el cas que l'ajuntament de torn m'ho requalifiqui». I això és fatal.

I voldria captar l'atenció sobre l'activitat agrària en usos periurbans. Estem condicionats per les infraestructures, pel creixement, per l'especulació, per tot plegat. I encara que d'altra banda et diguin «Oh, és que tu tens una unitat d'actuació i pots vendre parcel·les a deu milions cadascuna i ja ets ric», això no és la meva activitat principal, evidentment. I bàsicament és això, tractar el tema de planejament, de qui és competent de cada cosa, proposar si hi ha hagut propostes als consells comarcals, a les mancomunitats... a fer un planejament plurimunicipal. A veure fins on arribem i tenim present que el sòl és limitat i que hi ha qui està fent una activitat en un espai que els que planegen pensen que és un espai buit, que allà no hi ha res i que no s'hi fa res.

Carles Baiget (Alcalde de Sant Llorenç d'Hortons)

En principi voldria donar les gràcies al senyor conseller per ser aquí i per la seva explicació, de la qual compartim totalment les pautes que ha marcat. Però li voldria fer una pregunta perquè a mi m'entra en una contradicció. Jo sóc alcalde de Sant Llorenç d'Hortons, una població de dos mil habitants, alhora del Baix Penedès i tocant al Baix Llobregat, amb una pressió urbanística molt important, amb una onada de la perifèria de Barcelona molt important. Estem d'acord amb la concentració de polígons, amb la concentració de creixement rural, però a mi em crea una contradicció perquè, com sap, gran part del finançament dels ajuntaments, i més dels municipis petits, ve a càrrec del creixement que pugui tenir aquest municipi tant en la vessant industrial com en la vessant urbanística.

Per això jo li volia preguntar si es tindrà en compte un nou finançament dels ajuntaments, ja que el nou Pla director del qual hem estat parlant, quan arriba a aquest punt, ajuntaments grans i petits no ens posem mai d'acord de com finançar aquest agrupament o concentració industrial per tal que els ajuntaments que som petits i no contenim polígons industrials potents tinguem el nostre finançament per donar serveis als ciutadans.

Maria Rovira (Responsable de Política Territorial de la Unió de Pagesos)

Moltes vegades parlem de concentracions de polígons i estem en contra dels polígons, però evidentment, i com vostè ha dit moltes vegades, són les terres més productives, més importants i les que necessiten menys consum d'aigua; per tant, perquè són productives per elles mateixes, són les que es mengen els sòls industrials.

Per tant, una mica una reflexió: sé que vostè ha parlat de manera global i que se'ns està dient que hem d'entendre les coses de manera global, però evidentment estem al Penedès, estem a Catalunya i si ens plantejem només com a Catalunya és molt petit i el sòl és escàs. Què passa? L'activitat agrària ha de continuar, tenim una quantitat de joves que s'hi volen incorporar i que no poden i han de marxar. A aquests joves, penso que els hem de donar una solució.

Estic d'acord amb el paisatge, amb el paisatge productiu –tal com diem sempre nosaltres des de la Unió de Pagesos– però, a més a més, cal que aquest paisatge productiu sigui per temps, almenys per una generació o dues, i no hi hagi la inestabilitat actual. La pressió que estem tenint fa que no ens dediquem completament al tema o que hi hagi joves que no s'engresquin.

Hauríem de veure si des del Pla director fos possible començar, ja que estem començant amb bon peu, i que hi hagi polígons amb el que calgui, però amb planificació.

Dic això perquè nosaltres el juliol vam demanar una moratòria sobre els polígons industrials perquè la fessin arribar a la conselleria i em fa l'efecte que han contestat només tres ajuntaments amb la por que sembla que estiguin firmant la seva sentència de mort; i això simplement és fins que no tinguem una mica endreçat el Pla director.

Pere Anton Bolet (Administrador de Bolet Rovira, S.L.)

En principi estic completament d'acord amb l'exposició del conseller; o sigui que si s'aconseguís fer el que ell ha dit, m'agradaria.

Un tema que l'ajudaria a no tenir tants problemes és que, als pagesos, se'ls pagués el preu del vi a un preu raonable. Si fos així, al pagès d'aquí, de la comarca, que no és de vendre sòl, se li acabarien alguns problemes. I això no és gaire difícil d'aconseguir. Si mirem a França, què passa a Bordeaux i a la Champagne? Allà no es ven res, allà no hi ha polígons. Una primera solució seria aquesta.

Segona qüestió: a mi m'han ensenyat que abans de planificar el territori hem d'estudiar com està el present; i en el present, al Penedès, estem constipats i ara el que ens ve a sobre és una pulmonia de grau màxim. Fent una anàlisi del present, vull comentar com estan moltes coses que aquí no s'han esmentat i en vull deixar constància. Com està la qüestió d'infraestructures pel que fa a carreteres i trens? Com està l'Hospital de Vilafranca? Col·lapse. Com estan els futurs jutjats que fa cinc anys que s'han de fer a la Girada i que no se'n sap res? Com està el tema de la seguretat i la immigració a Vilafranca? Com està el tema de l'aparca-

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

ment? Què han de fer els de la comarca per aparcar, agafar el tren o per anar a comprar? Tots aquest problemes s'han de solucionar abans que no es faci una expansió. Hem de preparar el territori per poder expandir-nos. I la meua pregunta és: quines inversions hi ha previstes en els propers anys per solucionar els problemes que tenim i per enfocar el futur?

Jordi Cuyàs (Gerent del Consell Comarcal de l'Alt Penedès)

Abans de fer-li la pregunta, vull fer una autoafirmació penedesenca perquè em sembla que la majoria de problemes que han sortit i els que tenim al Penedès, ens els podem respondre la gent del Penedès. No hi ha cap raó per pensar que no podem donar resposta, com s'ha fet tradicionalment, als problemes que tenim. Tenim un planejament urbanístic en general, sempre hi haurà excepcions, que ve dels anys vuitanta, que preveu un cert creixement i que aquest creixement es pot fer com es vulgui, més ràpid o més lent. Per tant no veig en aquest sentit grans problemes que no ens puguem resoldre aquí o que li ho haguem de demanar a la conselleria. Alguns ja han sortit d'aquí ja que des dels mateixos polígons industrials, el Consell Comarcal, la UEP i bastants grups d'ajuntaments estem fent un pla pilot, etc.

Dit això, hi ha dues qüestions que m'amoïnen. La primera és que s'ha dit sempre que el Penedès és una terra de pas i, a mi, el que em preocupa i em sembla que ens preocupa a tots és: Qui passa per aquí? Com hi passa? Cap a on passa? I per què hi passa?

Molts dels condicionants, de noves obertures d'espais urbanitzables que es fan són perquè per allà hi ha de passar no sé què. I aquí, quan la Cambra de Comerç de Barcelona reclama poder passar més camions, té la mania de fer-los passar per Sant Martí, per una carretera que passa per dins el Penedès. Cada vegada que a algú se li acut la cosa més peregrina, ho vol fer passar per aquí i això és el que ens distorsiona. Per aquest motiu, demanaria a la conselleria que tingués una visió clara del que ha de passar per aquí. Que passi el que ha de passar i només el que ha de passar i amb les condicions òptimes i que això no ens esgavelli el territori. Per tant, aquí sí que li demanaria una posició al més ferma possible.

La segona qüestió, que ja ha sortit abans, és el preu del vi. Jo penso que aquest és un tema fonamental i aquí sí que hem de reconèixer que al Penedès no ens en sortim i hem fracassat. El preu del vi condiciona el preu del sòl; i aquí tenim un preu del sòl desmesurat i potser el preu del vi no se soluciona perquè el preu del sòl és d'una determinada manera. No vull ser malpensat, però aquí passa alguna cosa. I sí que hi caldria una intervenció contundent del Govern de la Generalitat. Potser caldrà fer un banc de sòl, perquè la pròpia dinàmica està distorsionada amb aquest valor irreal que s'està donant al sòl.

Albert Calzada (President de la Unió d'Empresaris del Penedès)

Conseller, gràcies per haver estat entre nosaltres, sempre és molt important saber l'opinió del Govern.

Jo voldria dir que la UEP ha apostat sempre per un equilibri del territori. Fa falta tot: fa falta la vinya, fa falta la indústria i sempre hem apostat per l'equilibri.

No demanaré res, sinó que faré referència a un escrit que vaig llegir fa uns anys d'Oriol Pi de Cabanyes, gran coneixedor del Penedès i excel·lent escriptor, que ja en aquell moment parlava dels pagesos que estan treballant a mitja jornada a la vinya –que amb això ja n'hi ha prou per als que tenen territoris com els del Penedès. Es parlava també del preu del raïm, es parlava que començava el pas de l'AVE i que faria malbé el terreny, faria malbé la vinya, que seria una divisió entre el territori i també es parlava que es faria malbé part de la Via Augusta romana. Bé, ho vaig llegir abans de sortir de la fàbrica i després, durant el camí, vaig anar-hi rumiant. Però, és clar, quan un mateix es fa pregunta i resposta normalment sempre té raó, no hi ha ningú que li porti la contrària.

La primera pregunta que vaig llegir, sobre els pagesos que treballen a mitja jornada, la vaig deixar per al final perquè vaig pensar que era la més difícil encara que em fes jo la pregunta i la resposta. Pel que fa al preu del raïm: és baix i costa tirar les vinyes endavant, però també costa vendre l'ampolla un cop feta. Cada dia les comarques estan fent més vi; aleshores s'ha d'arribar a un equilibri i és un tema que no conec profundament. Amb l'AVE: vaig pensar que era progrés, que poder-ne disposar amb facilitat, poder desplaçar-nos a qualsevol lloc d'Europa per negocis i, si un dia és el sant de la seva dona i la vol convidar a sopar a París, poder marxar a mitja tarda, sopar a París, tornar l'endemà havent dormit a París i a mig matí de l'endemà ser a la fàbrica de nou, això és molt català. I la Via Augusta, si hem d'ampliar carreteres, hem de fer passar rius, si de tant en tant n'ha de saltar algun tros, no passa res, què hi farem. Però, és clar, tots ens movem cada dia amb cotxe, els tràilers cada dia són més grans i el progrés no es pot parar.

Pel que fa a la primera pregunta que vaig llegir i vaig considerar la més difícil de contestar-me a mi mateix: molts fills de molts pagesos treballen en altres sectors, en restaurants; i tot això porta vida, vol dir equilibri, botigues, serveis, consultories; d'altres han estudiat per advocat, enginyers... I bé, crec que això seria l'equilibri que fa falta al Penedès: escoles, formació i que la joventut pugui sortir ben preparada per totes les pressions exteriors que ens vénen de la resta del món.

Respostes de Joaquim Nadal

A Gregori Ferrer

Evidentment hi ha d'haver unes regles del joc clares i si pot ser que durin i donin la màxima seguretat jurídica, que no canviïn cada dos per tres i que estableixin un horitzó raonable per tal de deixar clar que si s'estableix un mecanisme de seguretat jurídica i un marc clar de regles del joc –que el Pla director i el Pla territorial general de Catalunya establiran com a marc general perquè el planejament municipal s'hi adapti i no entri en contradicció amb aquestes directrius– crec que n'hi ha d'haver prou.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Respecte a això, hi ha una gran qüestió que plana damunt de tots: Ho estem parant tot? Hi ha risc que es sature tot? Jo crec que no, crec fins i tot que si ens ho mirem bé encara ara passa tot el contrari. Què vull dir amb això? És molt complicat imaginar-nos el que encara no és i pot ser. És a dir, quines són les potencialitats avui del planejament vigent? I si de cop i volta posessin en el mercat tots els creixements que el planejament legalment vigent conté i es situessin de cop, ens esferiríem de la capacitat de creixement que entre tots, poble a poble, municipi a municipi ens hem donat. De tal manera que, en la percepció popular, en l'imaginari popular, de vegades sobta: «Com és que s'està fent això aquí? Oh, és que es podia fer»; però no ho sabíem o no ens ho imaginàvem. Els planejaments vigents avui a Catalunya són encara de tal dimensió que els podem redefinir, redimensionar, ordenar, millorar, sense que més enllà dels grans moviments especulatiu, que són molt específics, no hi hagi cap risc, per exemple, perquè la construcció s'aturi. Ara és molt difícil que tornem a veure creixements equivalents a la mitjana dels últims cinc anys, però potser tampoc no era gaire normal i, per tant, si tots ens tornem a situar en ritmes de creixement més ajustat, tot serà més realista.

En aquest sentit vull posar un únic exemple: nosaltres vam suspendre dos-cents deu plans parcials, és a dir, dos-cents deu sòls no urbanitzables programats, ara delimitats a la franja de la costa, on volíem mirar amb lupa què passava, com a complement del Pla director urbanístic del sistema costaner, no només en el no-sòl urbanitzable sinó també en l'urbanitzable delimitat, entenent que si hi havia un urbanitzable delimitat vigent, però del qual no s'havia fet ús, la jurisprudència admet que sigui revisable sense donar peu a més indemnització que simplement els costos de l'invertit en el projecte o el que sigui. Per tant, n'hem revisat dos-cents deu. N'hem deixat suspesos cinquanta-cinc i hem aixecat la suspensió de tots els altres entenent que pel grau de consolidació, per les característiques, per la tipologia o pel que sigui, no tenia cap sentit mantenir-ho aturat. Per tant, aixecada la suspensió sobre la costa, dels dos-cents deu sòls urbanitzables urbanitzats delimitats, tots menys cinquanta-cinc tornen a estar en plena vigència perquè es puguin desenvolupar amb normalitat.

Dit això hi ha un tema que vostè ha apuntat i altra gent també ha apuntat directament o indirectament: el preu del sòl i la relació del preu del sòl i el preu de repercussió en el preu de l'habitatge. Deixeu-me dir que el tema d'on fóra més convenient que la política d'habitatge s'ubiqués respecte al Govern no està en les meves mans i no en puc opinar. És el president qui organitza el cartipàs i vostès em permetran que ho doni per ben fet com està, més enllà de qualsevol consideració subjectiva.

Ara bé, jo he fet l'experiència en aquest període cronològic de vint-i-dos anys i vuit mesos d'alcalde de Girona (des de l'any 1979 i fins a l'any 2002) de posar, a partir del Pla general de 1987, tot el sòl, tot de cop, en un any al mercat i el preu ha continuat pujant. Per què? Doncs perquè, per més que n'hi posis, la demanda es cruspèix tota l'oferta i encara en vol més; tot i que no hi ha habitants que ho puguin justificar a una demanda rígida que s'ho menja tot, el mercat respon amb un creixement continuat dels preus per més que l'oferta del sòl hagi crescut tant com vulgueu. Em

pregunto: tenim una demanda rígida i potent sobre el mercat de l'habitatge, encara avui, que va més enllà de les necessitats reals de tenir cadascú un habitatge i que situa en el terreny d'una inversió raonable respecte al rendiment de la inversió que altres sectors produeixen? Sí. Hi ha gent, els que poden, que en lloc de comprar-ne un en compren dos i tres i quatre i cinc? Sí. Nosaltres vam fer l'experiència, vam veure els consums d'aigua potable i els comptadors instal·lats en els cinc mil pisos que teníem presumptament buits a Girona. Tres mil dels cinc mil eren completament buits, simplement comprats i en espera de les plusvàlues que el mercat genera. Per tant, no és veritat aquest argument que havia estat utilitzat moltes vegades per algú dient que si posem molt més sòl, si revaloritzem el preu del sòl fins a l'infinit, el preu de l'habitatge baixarà. Mentre el preu del diner, el preu de les hipoteques, la retribució de les inversions immobiliàries sigui la que és, no serà veritat. Per això aquí tenim un problema, un problema molt evident que determinades polítiques d'habitatge haurien d'intentar resoldre, i tampoc no hi entrarem.

A Roberto Labandera

Respecte a la qualitat dels serveis, té tota la raó i ens hauríem de posar al cap tots plegats que un bon polígon hauria de tenir uns bons serveis. Deixin-me dir, per exemple, que fa poc comentava amb l'alcalde de Tortosa que un gran polígon industrial a l'entrada de Tortosa a punt d'entrar en funcionament no té ni gas, ni banda ampla, tot i que la canalització general del gas la travessa. Per tant, o realment fem els polígons competitiu de veritat, eficaços amb tots els serveis, que responguin a les necessitats reals de les empreses avui, demà i demà passat o simplement anem tirant pel tros. Amb el benentès que tot és legítim en la vida, però hi ha o no molts polígons que no són polígons reals sinó que hi ha qui compra parcel·les per fer-hi naus per vendre o llogar? Molts. Per tant, no són polígons industrials amb vocació industrial nata sinó que tenen la vocació de transacció immobiliària prèvia a la implantació d'una activitat industrial, o no, i moltes vegades pel preu que n'acaba pagant deixen de ser atractius per a l'activitat industrial i passen a ser polígons comercials a les entrades de les ciutats, supermercats, botigues a l'engròs, botigues de mobles, etc.

Tot és legítim, però en qualsevol cas també aquí hi ha una certa perversió que ens obliga i ens exigeix a perfeccionar els requisits dels polígons.

A Francesc Rica i Jordi Cuyàs

Llugo la resposta anterior amb la intervenció d'en Francesc Rica en el sentit que la revisió de la Llei d'urbanisme que tenim tramitada al Parlament diu amb tota claredat que qualsevol polígon industrial nou haurà de portar incorporat un estudi de mobilitat i la solució als problemes de mobilitat que generi. Ja sigui per proximitat al nucli urbà o per una oferta d'accessibilitat viària o transport públic que resolgui aquests problemes.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Si tota la mobilitat induïda de tota l'activitat econòmica nova és promovent l'ús del vehicle privat, arribarà un dia que tampoc no ens ho podrem cruspir.

Amb relació al tren orbital, que ha sortit en diversos moments, és evident que aquesta és una prioritat del Govern que volem abordar posant primer en funcionament el tram Mollet-Papiol. Ha d'acabar essent possible el traçat dels punts on avui no hi ha xarxa ferroviària perquè permeti enllaçar d'una forma raonable Vilanova-Mataró per tota aquesta corona orbital del territori.

Pel que fa a la comunicació intercomarcal, abordo el tema de la mobilitat que ha sigut plantejat per Francesc Rica i per Jordi Cuyàs. El Govern, l'any que ve, posarà en marxa l'Eix Diagonal Vilanova-Manresa, que ens sembla una peça molt important. Ara bé, el Govern té seriosos dubtes sobre l'anomenat quart cinturó, que no és un cinturó sinó una llarga botifarra. Es a dir, l'M-20, l'M-30 i l'M-40 són cinturons purs, donen tota la volta; però, en l'aglomeració metropolitana de Barcelona, per un costat hi ha el mar. Per tant, el quart cinturó no té el concepte de *cinturó* que dona tota la volta a l'aglomeració a la qual pretén servir o traspasar, sinó que només la traspassa però no la serveix; de tal manera que no resol cap dels problemes de mobilitat i accessibilitat –per exemple al port de Barcelona– perquè els té allà mateix. Potser avui, que estem amb un tràfic de mercaderies per ferrocarril només del 4%, el que ens hem de preguntar és com ho fem perquè aquest 4% sigui un 30%, o el 15% com a Europa, que ja n'hi hauria prou. Quants camions trauríem de la carretera si passéssim del 4% al 15%? Aquesta és una altra qüestió extremament important.

A Josep Colomé

Enllaçant la resposta anterior amb el que plantejava Josep Colomé, tant pel que fa al tren orbital com pel que fa al transport sostenible, és veritat que el ferrocarril és una prioritat d'aquest govern; tant, que pretén dissenyar, projectar i iniciar una línia i un eix transversal ferroviari nou amb ramals cap al port de Tarragona i cap al port de Barcelona. Però aquesta és una obra a vint anys i, en canvi, la línia orbital ha de ser una cosa a mig termini. Pel que fa a l'estació de trens regionals a Vilafranca, aquí hi ha una gran qüestió a plantejar a partir de l'1 de gener de l'any que ve: qui i com gestiona què de la xarxa d'infraestructures ferroviàries que fins ara ha explotat Renfe en règim de monopoli? Nosaltres, com a Govern de Catalunya, per mitjà de l'empresa pública Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, volem ser-hi i volem crear una UTM Renfe operadora per gestionar conjuntament les rodalies; per veure si finalment traiem aquest coll d'ampolla que fa que les rodalies siguin com llaunes de sardines transportant gent a totes hores des de les poblacions del Maresme o el Garraf cap a Barcelona. Aquesta és una qüestió de gestió a plantejar.

A Gabriel Ferraté

Pel que fa al rector Ferraté, té raó. A mi, la paraula sostenibilitat no m'agrada; per què? Doncs perquè les coses, quan s'usen

massa, es gasten i la veritat és que vull pensar que durant tota l'estona he estat parlant de sostenibilitat sense esmentar la paraula. Per què? Doncs perquè no cal, perquè simplement, si dels conceptes en fem polítiques, parlem de les polítiques i no del concepte, que finalment és un gran concepte generat en l'àmbit del global, però justament per això –i algú de la Unió de Pagesos ho plantejava– quan anem del global al local, cosa que és importantíssima amb el benentès, però, que enlloc del món no és veritat que la suma de totes les accions locals corregeixi algunes de les perversions globals. Per què no és veritat, per molt bona voluntat que hi posem? Perquè, per exemple, la dimensió planetària de la decisió del president Bush després de les últimes eleccions als Estats Units té un efecte en cascada que ni totes les accions locals sumades neutralitzen. Ara, Déu nos en guard que no hi hagués accions locals per corregir i redefinir o condicionar les polítiques globals que es mouen en el món i els interessos que s'hi mouen, perquè estaríem definitivament perduts.

A Josep Marrugat i Maria Rovira

En referència al tema dels pagesos i el territori: bé, teniu raó. Hi ha una gran pressió sobre el camp, hi ha una gran pressió sobre el valor del sòl. Hi ha ofertes que corren, hi ha usos una mica perversos respecte a «jo t'ho compro si aconseguixo que m'ho requalifiquin». Tot això dona peu a una situació de gran confusió i, a més a més, d'interessos contraposats, cosa que planteja una qüestió que a mi em toca molt: quina és la responsabilitat del món local en tot això? Bé, jo he estat vint-i-dos anys alcalde, quasi vint-i-tres, i no vull posar en qüestió el món local.

És el món local que hem volgut i votat tots durant vint-i-cinc anys, un rere l'altre cada quatre anys, i hem legitimitat el planejament que hem fet, en aquest acte de sobirania popular que són les eleccions municipals. N'hi ha de discutibles? N'hi ha. Ara bé, és una feina de tots que no pot corregir discrecionalment el Govern de la Generalitat practicant una política diguem-ne de despotisme il·lustrat. Jo us ho dicto des del que jo en deia, quan era alcalde, la dictadura del llapis i, bé, no és ben bé això.

S'ha de trobar el punt d'encaix de discussió democràtica de les polítiques urbanístiques concertades entre el món local i el Govern de la Generalitat per tal que hi hagi coincidència. Jo faig feliços a tots els alcaldes del meu partit, o no, quan resolc determinats temes de la meva competència en matèria urbanística? No. En tinc uns quants de molestos? Sí. Ho estan amb raó? No ho sé; ells tenen la seva i jo tinc la meua, i l'únic que no poden fer és dubtar que jo també m'ho miri amb ulls d'alcalde.

Hi ha moltes contradiccions, de tot tipus, localitzades territorialment, planejaments tramitats per unes majories, que després són entorpidits o frenats per noves majories. I qui està més legitimada: la majoria anterior que ho va generar o la majoria actual que ho està aturant? Tot és molt complicat i això té noms i cognoms també a l'Alt Penedès. És difícil d'afinar i no sempre me'n surto o ens en sortim en la relació mútua; potser simplement calen moltes hores de diàleg i de despatx per resoldre determinades qüestions.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

A Carles Baiget

Això lliga amb el que deia l'alcalde de Sant Llorenç d'Hortons. És clar, tots ens fem sempre la trampa, però una trampa inevitable, de dir «és que, si jo no puc fer això, no puc pagar la nòmina del mes que ve», portat a l'extrem. És veritat que el món local està mal finançat? Sí! És veritat que de vegades el món local s'ha finançat per unes vies de finançament que són les que es vinculen amb el creixement urbanístic, cosa que ha portat determinats models de creixement urbanístic que han tingut en aquest fet una perversió en ell mateix? Sí! I bé, aquest és un problema pendent que hem de resoldre en un context que no està només en mans del Govern de la Generalitat, tot i que el Govern de la Generalitat en un any ha multiplicat per molt els ajuts als municipis petits, grans i mitjans; però no n'hi ha prou, teniu raó, però tampoc no és possible dir amb la pistola al pit «és que si no puc fer això no tindrè ingressos i, a més a més, no tindrè cent llocs de treball». De vegades això ens porta a justificar l'injustificable.

De totes maneres, Sant Llorenç d'Hortons és un bon exemple pel que fa a ajustar, a negociar allò que té possibilitats fins a les últimes conseqüències: els creixements dels pobles veïns, Sant Esteve, el golf del poble veí, i determinats creixements en el municipi del qual estem parlant en relació a activitats que perjudiquen i degraden seriosament el territori, sigui una activitat contaminant tancada o mig tancada, sigui una planta de desballestament o... no m'ho feu dir perquè jo sé la música i no sé la lletra de res, però l'alcalde de Sant Llorenç ja sap de què estic parlant. Tots sabem que de vegades és possible efectivament tancar determinades voluntats de creixement del municipi, si espremem la relació amb tots els sectors. Hi ha una posició que regenera tot el teixit urbà o territorial del municipi d'alguna activitat que és cancerígena en ella mateixa, dolenta, perillosa o difícil d'extirpar. Doncs bé, gestionar també vol dir això i em sembla que estem situats davant d'un bon exemple.

A Maria Rovira

La Maria Rovira, a qui ja m'he referit fa una estona en relació al que ella explicava des de la Unió de Pagesos, plantejava una altra qüestió que lligaria amb la primera intervenció d'en Gregori Ferrer, que és la de dir si aturem o no aturem. Clar, la moratòria vol dir aturar temporalment i a nosaltres, quan vam fer el Pla director urbanístic del sistema costaner, algú ens deia «el Govern ha fet una moratòria de les construccions de la costa» i no, no és moratòria. Moratòria és una aturada temporal al Pla director urbanístic del sistema costaner dels sòls no urbanitzables. Moratòria és un compàs d'espera, és a dir, mirem-nos-ho bé i després ja decidirem. I no, nosaltres hem optat per allà on ens semblava que s'havia d'aturar per sempre més. I aturar per on? Allà on no es genera una contradicció en els seus propis termes. Si és sòl no urbanitzable, doncs aturar qualsevol activitat constructiva en el sòl no urbanitzable, excepte en allò que afecta la possibilitat de fer-hi construccions per usos agrícoles –és una obvietat. I a la franja de 500 metres de la costa, més, no? O és que ens l'acabariem menjant

tota? Per tant, és una obvietat en el sòl no urbanitzable, mentre que en l'urbanitzable delimitat s'han de ponderar tots els factors i, per tant, s'ha d'articular tot això.

Nosaltres no hem volgut fer una moratòria general perquè probablement hauria generat més inseguretat que seguretat i ens hauríem equivocat o no, però el criteri del Govern ha estat fer determinades moratòries selectives o suspensions de llicències en funció de determinats plans directors i, en altres casos, intentar fer-ho compatible i continuar endavant demostrant que hi ha una possibilitat de gestionar la complexitat des d'una certa voluntat de donar garanties i mantenir aquesta seguretat jurídica a la qual tothom té dret.

A Pere Anton Bolet i Jordi Cuyàs

Pel que fa al preu del raïm, a mi em perdonareu; puc parlar del preu dels pisos i del sòl, però em costa parlar de com és que el preu del raïm en relació al preu del vi és el que és, perquè no ho conec. Sé que qualsevol producte del camp en relació a la càrrega de treball que incorpora és massa barat per al pagès en relació al preu que en paga el consumidor i en relació a tots els processos intermedis. Ara, per què passa això? Per sort, només sóc conseller de Política Territorial i no sóc conseller d'Agricultura, de manera que plantegeu-li-ho a l'Antoni Siurana i a veure si us ho pot arreglar. El Govern ho hauria d'arreglar.

Pel que fa a les qüestions concretes que en Pere Anton Bolet plantejava en relació amb equipaments i infraestructures: sí, senyor, té raó. Ara, per exemple, el Govern acaba d'anunciar la construcció d'una quinzena d'edificis judicials, Vilafranca inclòs, en règim de dret de superfície perquè els drets de superfície anterior van fer que el concurs hagués quedat desert. No és que no hagués sortit a concurs una vegada, és que el model de dret de superfície que s'havia establert com a fórmula de finançament d'aquests equipaments –«que ara jo tinc el sòl, tu m'ho construeixes i t'ho torno en còmodos terminis durant trenta anys i et vaig pagant un lloguer que porta incorporada l'amortització i el cost del manteniment», mètodes de finançament públic-privat que estan a l'ordre del dia avui en qualsevol administració pública–, va donar peu al fet que cap empresa concursés.

Ens sembla que ara aquesta quinzena d'edificis judicials que hem tornat a treure a concurs tindrà molts pretendents i, per tant, desbloquejarem això. La consellera Geli ha anunciat que l'any que ve es farà l'ampliació de l'Hospital de Vilafranca.

Penso que dient el que he dit sobre l'Eix Diagonal podríem afirmar que el compromís del Govern en relació a les infraestructures intenta ser un compromís equilibrat entre el respecte als usos del territori i les necessitats bàsiques de la mobilitat de la gent i de les mercaderies.

A Jordi Cuyàs i Francesc Rica

Pel que fa a Jordi Cuyàs i el preu del vi, ja ho he dit o, més ben dit, no ho he dit.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Pel que fa al quart cinturó, sí que ho he comentat.

Pel que fa als temes de planejament crec que, en poc temps, tindrem el Pla director del Penedès i amb això podrem desbloquejar moltes coses i tindrem un marc general en el qual moure'ns.

A Albert Calzada

I pel que fa al president de la UEP, és veritat que tots plegats el que volem és trobar una via que asseguri l'equilibri i que permeti allò que us deia que era tan difícil, que era fer content a tothom, en la mesura possible; és com allò que jo deia, encara que sigui filosofia barata, sobre la felicitat i que l'equilibri total i la plena satisfacció per a tothom és molt difícil. Hi ha algú que pugui dir que ha sigut feliç a la vida, tota la vida? És molt difícil, perquè un dia t'aixeques amb mal de panxa i un altre dia no estàs tan bé com un altre. Els moments de felicitat es van administrant a trossets. I nosaltres intentem anar administrant a trossets els punts d'equilibri fins a fer possible el país que volem, que voldríem que volguéssim entre tots, però ja veurem si ens en sortirem. I estic segur que m'he passat bastant del que eren les previsions i ara els deixo.

Moltes gràcies.

Cloenda

Marcel Esteve (Alcalde de Vilafranca del Penedès)

Per començar vull agrair al senyor conseller la seva intervenció; i als alcaldes, regidors, rector de la UOC i a tots els amics i amigues de Tribuna Oberta, la seva participació una vegada més. Aquesta vegada, amb més interès que mai per un tema que és present a Vilafranca i al Penedès i amb un títol tan agosarat com «Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement».

Deixeu-me comentar tres idees. Sovint des de Barcelona, i poques vegades des de Madrid, se'ns pregunta quin Penedès és el que volem. I això se'ns ha preguntat i se'ns ha repetit, se'ns ha comentat moltíssimes vegades i sovint hem caigut en el parany d'explicar el Penedès que no volem –això no ens agrada, això no ho volem, aquesta cosa no ens acaba de fer gràcia. Estic convençut –i avui és un magnífic exemple del que diré ara– que estem des de fa temps amb la capacitat de dir quin és el Penedès que volem i fer-ho en positiu, explicar cap a on volem anar. I ho volem fer amb el resum de les intervencions que ha fet el conseller avui: amb una indústria de qualitat en la qual els pagesos puguin viure dignament de la terra, en la qual hi hagi uns serveis de qualitat. Volem continuar creixent amb qualitat de vida i això no està renyit amb tot aquest discurs que de vegades s'amaga de si ceps o indústria, si vinya o polígons, etc. Crec que la qualitat és la clau de tot plegat, i els pagesos han de poder elaborar un producte de qualitat i també hem de poder tenir a Vilafranca, al Penedès, als nostres municipis aquests serveis i aquesta indústria de qualitat.

Penso que això és del que es tracta; d'avui, voldria quedar-me amb aquesta idea i transmetre-la. Avui ha de ser un punt i seguit i, sobretot, hem de continuar treballant. Ho fem, des de fa anys, amb el Pla Estratègic de l'Alt Penedès des de la Fundació Pro-Penedès, ho fem amb el Pla director des del Consell Comarcal i treballant conjuntament amb el Govern de la Generalitat. Hem fet molts debats i n'hem de continuar fent, però insisteixo: tenim la capacitat i la voluntat de dir què és el que volem i, sobretot, lluny de localismes que no ens porten enlloc.

Per tant, deixeu-me que el meu missatge en la cloenda d'aquest acte sigui de convidar-vos a continuar treballant en positiu pel Penedès i per Vilafranca, i fer-ho des de les oportunitats, des dels enormes avantatges que se'ns obren en el present i de cara al futur. Són reptes importants però no els visquem com amenaces ni des del més absurd i absolut pessimisme. Sovint, massa sovint, trobem discursos ofegats en el pessimisme. Tenim oportunitats de fer les coses ben fetes, oportunitats que passen des d'un creixement exterior que ens ha de permetre un creixement interior de qualitat; parlo de serveis, de qualitat de vida, d'oportunitats que fan esdevenir Vilafranca i el Penedès un centre que s'articuli amb altres territoris. Som el Penedès, Vilafranca és la capital de l'Alt Penedès i no volem estar allunyats. Estem treballant amb les ciutats de l'Eix Diagonal i amb les ciutats de l'Arc Metropolità perquè volem ser en aquest debat sobre la regió metropolitana, volem ser-hi presents i parlar de tu a tu amb ciutats com Terrassa, Mataró, Sabadell, Granollers, Vilanova, etc. I volem continuar-hi sent per mantenir una economia activa, avançada, dinàmica.

Ens cal, sobretot, ser capaços de distingir allò que ens és necessari d'allò que potser podem prescindir, d'una manera intel·ligent i tenint en compte les accions de govern que no només vénen de les institucions, tot i que les institucions hi han de ser. Estem col·laborant amb el Govern de la Generalitat i amb els ajuntaments, però també han de ser-hi els diferents agents econòmics i socials: els sindicats i els empresaris aquí representats i tota la gent que d'alguna manera configura la societat penedesenca.

Per tal de garantir aquest futur dinàmic i sostenible ens cal treballar plegats, i aquest és un dels reptes que sempre ha plantejat Tribuna Oberta Vilafranca. Penso que avui és un magnífic exemple de treball plegat: escoltar una persona que ens aporta elements de reflexió, d'anàlisi, de debat, però sobretot amb la voluntat de poder continuar treballant plegats. Evidentment hi ha i hi haurà molts dèficits i necessitats, però hem de continuar treballant perquè el Penedès pugui ser un exemple, no només per a nosaltres, sinó també per a la resta del país. Ha de ser una comarca, unes ciutats, uns municipis dinàmics i vertebradors del territori. Per això ens calen infraestructures i treballar per trobar un equilibri territorial i un equilibri entre els diferents sectors econòmics.

I per acabar només dir-vos que tot això ha d'anar ben acompanyat amb una aposta decidida per la qualitat; des del sector primari amb una indústria de qualitat, amb serveis potents que siguin presents en el territori i, sobretot, amb aquella voluntat a la qual feia referència del treball plegat d'institucions, agents econòmics i del conjunt de la societat vilafranquina i penedesenca.

Moltíssimes gràcies.

Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement

Enllaços relacionats

Departament de Política Territorial i Obres Públiques

<http://www.gencat.net/ptop>

Criteris per al desenvolupament del Programa de planejament territorial

http://www.gencat.net/ptop/plans/descarrega/criteris/criteri_sencer.pdf

Pla territorial general de Catalunya

<http://www.gencat.net/ptop/plans/pgeneral.htm>

Pla director urbanístic del sistema costaner

<http://www.gencat.net/ptop/plans/pcostaner.htm>

Ajuntament de Vilafranca del Penedès

<http://www.vilafrancavirtual.org>

↔ Si vols citar aquest document, pots fer servir la següent referència:

NADAL, Joaquim (2005). «Ceps i polígons: la gestió dels problemes del creixement». A: *Tribuna Oberta Vilafranca* (2005: Vilafranca del Penedès) [conferència en línia]. Ajuntament de Vilafranca. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa]. <<http://www.uoc.edu/dt/cat/nadal0505.pdf>>

Joaquim Nadal

Conseller de Política Territorial i Obres Públiques

Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Girona. Ha coordinat amb Philippe Wolf *Història de Catalunya* (1982); és autor de nombrosos llibres d'història i de col·laboracions literàries i polítiques en diverses publicacions periòdiques. Va ocupar el càrrec d'alcalde de Girona entre 1979 i 2002, i va presidir la Federació de Municipis de Catalunya entre 1981 i 1995. Va ser candidat a la presidència de la Generalitat pel Partit dels Socialistes de Catalunya el 1995, diputat al Parlament de Catalunya des de 1984, president del Grup Parlamentari Socialista (1995-1999) i portaveu del Grup Parlamentari Socialistes - Ciutadans pel Canvi (1999-2003). Actualment és conseller de Política Territorial i Obres Públiques i portaveu del Govern de la Generalitat.

Institucions coorganitzadores:

